Псевдо «Поппер». Як Абрам Штрейкер в УПА служив

Абрам Штрейкер

Цей лікар-єврей був відомий у сотні УПА під псевдонімом «Поппер» і навіть брав участь у бою з військами НКВС 10 квітня 1944-го в лісі поблизу Костополя.

Абрам Штрейкер народився в сім'ї купця в містечку Глиняни за п'ятдесят кілометрів від Львова. Закінчив Львівську гімназію та місцевий університет, і в 1911-му відкрив приватну лікарську практику в столиці Галичини. З початком Першої світової та окупацією Львова російськими військами втік до Австрії, де був мобілізований і як лікар пройшов фронти Великої війни. Після демобілізації повернувся до Львова й отримав призначення до Тернопільського воєводства.

З 1920 року Абрам працював лікарем у місті Збараж, а у 1939-му, коли прийшли Совєти, очолив і районний пологовий будинок.

На ринковій площі Збаража. Фото: gazeta.ua

Місто було окуповане нацистами на початку липня 1941-го, й одразу почалися розстріли та депортації євреїв у Белжець. Як показав на слідстві Абрам, лише одиниці лікарів-євреїв, і він у тому числі, отримали дозвіл на лікування пацієнтів, але виключно євреїв.

Навесні 1943 року розпочалася ліквідація гетто, але Штрейкеру за допомогою знайомого лікаря-українця Таращука вдалося отримати дозвіл на виїзд до села Максимівка, де він деякий час рятував місцеве населення від тифу.

У червні на нього вийшли українські повстанці, запропонувавши вступити до УПА. Так Абрам приєднався до сотні Івана Климишина («Крука»), що була дислокована в Антонівецькому лісі Шумського району. Отримавши псевдонім «Поппер», Штрейкер працював у загоні лікарем, окрім нього тут був лікар зі Східної України (псевдо «Кучеренко») та ще один єврей-дантист.

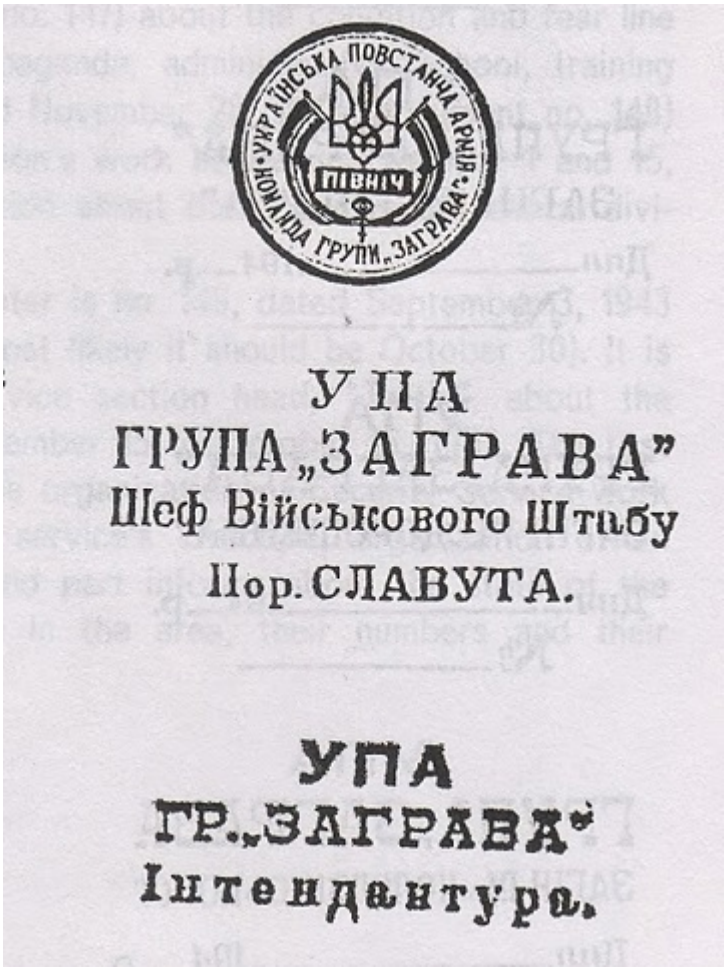

Антонівецький ліс

Спочатку «Поппер» лікував поранених повстанців та місцеве населення в селах Тернопільської та Рівненської області, практикував у селах Забара та Угорськ Шумського району, а також у селі Іванье під Дубно.

Згодом командирами УПА було створено невеликі шпиталі в селах Тростянець та Малий Стидін на Рівненщині, куди відправили «Поппера». Разом із ним працював лікар-єврей «Гіль» (Самуїл Аронович Лібергаль), санітаркою була його дружина Шарлотта (псевдо «Ганя»), а також лікарі «Бравий» (Нікандр Сагайко) та «Завірюха» (військлікар РСЧА, який потрапив у полон до німцям і втік у загін УПА).

На початку весни 1944 року Абрам Штрейкер перейшов у курінь УПА під командування Ярослава Ждана (псевдо «Гострий»). З цим підрозділом брав участь у бою з військами НКВС 10 квітня 1944-го в лісі між селами Жильжа та Берестовець Костопільського району.

Печатка одного з підрозділів УПА-Північ

Німецька листівка, знайдена у Штрейкера

У цьому бою загинув курінний «Гострий», «Попперу» вдалося врятуватися. Він дістався колонії Борівка, де проживав його знайомий Архіп Тимчук, у якого Абрам лікувався близько трьох тижнів після поранення.

У травні Штрейкеру вдалося влаштуватися на роботу лікарем у Деражнянський районний відділ охорони здоров'я, і вже 24 травня отримати призначення до нещодавно звільненого від нацистів села Великий Стидін. Через день його заарештували співробітники райвідділу НКДБ як бойця УПА. Не було ані ордера на арешт, ані санкції від прокурора чи начальника обласного НКДБ. Під час обшуку в затриманого вилучили медичні інструменти, ліки, а також німецькі листівки із закликом до червоноармійців здаватися в полон. Оперуповноваженого НКДБ дуже зацікавили ці листівки, і Поппер пояснив, що їх знайшов у лісі син Тимчука, а Абрам використав виключно як туалетний папір.

Абрам Штрейкер. Фото з архіву «Яд Вашем»

У ході слідства лікар не видав співробітникам НКДБ жодної цінної інформації, не назвав імен бійців УПА, місць дислокації загонів тощо. Після двох допитів, 27 червня 1944 року д-р медичних наук Абрам Штрейкер, лікар УПА «Поппер», помер у слідчому ізоляторі НКДБ. Як зазначено у свідоцтві про смерть, ув'язнений помер від серцевої недостатності. Можливо, серце 60-річного Абрама Якубовича справді не витримало, але не виключено, що вирішальну роль відіграли знущання та побої чекістів.

Штрейкер Абрам Якубович був реабілітований прокуратурою Рівненської області 16 квітня 1991 року — за один день до ухвалення Закону «Про реабілітацію жертв політичних репресій в Україні».

«Хадашот» — у співпраці з проектом «Єврейські герої».

Керівник проекту — історик Анна Невзлін, дослідниця єврейської історії.

«Єврейські герої» — це проект про особистості та вчинки. Ми вивчаємо біографії маловідомих героїв, які боролися за право відкрито називати себе євреями та бути ними!

Для контакту з проектом ви можете звернутися на сторінку «Єврейські герої» в Facebook.

Проект здійснюється під егідою фонду НАДАВ